

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 1. julija 1940

Cena posamezni številki din 1.50

Devize in centralizem

Prvi učinki sedanje evropske oz. svetovne vojne so se v našem gospodarstvu opazili primeroma zelo zgodaj, čeprav se nas vojna vihra ni dotaknila in čeprav smo že v začetku stopili v strogo nevtralnost. V doseg vojnih mlinov je prišla docela naravno predvsem naša zunanja trgovina. Naša oskrba s surovinami je bila kmalu prizadeta po dalekosežnih načrtih, ki niso bili v naši interesni črti brez velikih neugodnosti za nas, a mi tega nekako še dolgo pozneje kar nismo hoteli uvideti. Pri nas se je takrat še vseprek bohotil nedelavni centralizem, ki za gospodarstvo bodočnost države ni imel dobre volje. Ta centralizem, ki se je samo igralkal nad gospodarskim sektorjem državnega življenja, je bil v veliki meri kriv naše dezorientacije in tako tudi tega, da se ni dovolj zgodaj skrbelo za oskrbo naših najvažnejših industrij s surovinami.

Zato se tudi v prid naši tekstilni industriji, ko je v tem pogledu začela v prvo stisko, ni storilo dolgo dolgo časa, več mesecev zapored prav nič. Zanj ni bilo deviz, kakor za uvoz cenejšega bencina ni bilo deviz. Tekstilna industrija v Sloveniji je začela pešati v svojem najbolj obetajočem poletu, da imamo danes že dolgo v nji znatno nazadovanje zaposlenosti. Njeno obratovanje je bilo nevarno ogroženo in še vedno trpi zaradi nedrednega uvoza surovin, in to je bilo največkrat nemogoče urediti bilo največkrat pokrajine. Zaradi pomanjkanja goriva pa je za vladal pri nas nekaj časa splošen zastoj in nihče ne bo nikdar izpraznil izgovor, ki so jih zato trpeli naši ljudje, nihče ne računa delovnih dni, ki smo jih zapravili. Vse to oškodovanje države in zlasti Slovenije bi se bilo lahko preprečilo, če bi se bile pravočasno, sistematično in enakomerno po vseh pokrajinah porazdelile devize, vsaj v merilu kakor so jih te pokrajine pridobile. Toda za to bi se predvsem moralo omogočiti pravo sodelovanje.

Pozneje se je izkazalo, da moramo vendarle tvegati devize, le da smo jih morali zaradi zakasnitve pripravljati več, ker smo morali priznati za surovine že višje cene, ker so se zvišale že prevoznine, zavarovalnine in drugi stroški. Marsikatero naše podjetje ni sploh več preživelo te dobe kot uvoznik in ni uživalo boljše dobe v dodeljevanju deviz.

Kako važno in koristno bi bilo prej poskrbeti za zalogo surovin in za redno dobavo, pa četudi za devize, to se nam je prepričevalno izkazalo prav zadnji pomladni mesec, namreč ko je bil zaradi vstopa Italije v vojno naš daljnji uvoz sploh onemogočen. Velik del naših naročil v tujini je propadel in se celo blago, ki je bilo že na poti, ne bo več moglo doseči. Za to blago in še za mnoga novejša naročila pa smo mi plačali vnaprej, smo plačali v devizah za več ko 200 milijonov dinarjev. Veliko vprašanje je, ali kdaj dobimo vse to blago, oziroma kako se nam posreči dobiti še naše zneske deviz nazaj v državo.

Teh 200 milijonov dinarjev je šlo v tujino brez koristi za našo industrijo. Seveda blaga ne bodo dobile. Gre pa še za to vrednost samo, ki jo moramo vsekakor kriti. Prav zdaj pa bomo zelo ob-

čutili to izgubo. Zdaj namreč moramo za reorganizacijo naše zunanje trgovine nujno imeti devize. Pridobiti bi si mogli surovin za industrijo oz. blaga tudi za nove državne potrebe, čeprav na novem tržišču, če bi le zmogli plačati.

Izguba te vsote v sedanjem času nas mora vsekakor spraviti do zavesti, da tudi mi potrebujemo odločnih ukrepov in predvsem spretnosti delujoče uprave. Storiti se

mora takoj vse potrebno, da se izvožene devize v tujini osvobodijo, da bi jih mogla naša podjetja uporabiti na drugih, svobodnih trgih. Ves problem naše sedanje zunanje-trgovinske zapore pa je s tem deviznim vprašanjem samo načel, to je na najbolj občutljivi točki prizadelo neposredno pristojne ljudi in ustanove. Če bi hoteli temeljni državni problem veljavno in pravilno razrešiti, se bo nujno

morala poglobiti tudi reforma uprave. Toda, kakor spet dokazuje konferenca pri monopolski upravi, ki je te dni razpravljala v Beogradu o preskrbi države s tekočim gorivom in na katero konferenco niti zastopniki trgovine s temi gorivi sploh niso bili povabljeni, ta doba še ni tako blizu. Še je dosti ljudi, ki se niso od časa nič naučili.

trotehnični 830 za 19, vozila 541 za 22, razno seme z oljnim vred 2.108 za 10, zdravila 15 za 7, barve 95 za 8,5, loj 722 za 5, tiskarski papir 2.191 ton za 5,3 in izdelki iz kositra in bakra 92 ton za 6,6 milijona dinarjev.

Pregled po državah

Za razvoj naše zunanje trgovine je pregled o nje porazdelitvi v mesecu maju izredno poučen. Glavne naše odjemalke, Nemčija, Italija, Francija, Madžarska, Anglija in Protektorat so odvzele 81% našega izvoza proti lanskim 65%. Sama Nemčija z 205 milijoni je dosegla 27,6% lani 113,4 in 24,3. Francija se je povzpela s 172,3 na 23,2% proti lanskim 6 milijonov dinarjev. Večji je bil tudi izvoz v Italijo s 96,5 oz. 13 proti 43,9 in 9,42%. Znatno je padel izvoz v Protektorat, namreč od 80 milij. (17,5%) na 48,6 mil. ali 6,55%, nekoliko tudi izvoz v Anglijo, od 34 na 25 milijonov dinarjev. Španija je prišla na sedmo mesto s 23 mil. ali 3%. V Švico pa smo izvozili za 20 mil. din. v Bolgarsko za 4.

Uvažali smo največ iz Nemčije (250 proti 200 mil. din.), Italije 67 proti 47, Romunije 45 proti 13, USA 29 proti 16, Anglije 25 proti 21, manj iz Protektorata s 25 proti 30, znatno več iz Argentine z 20 proti 4, skoraj enako kot lani pa iz Madžarske (19,1 proti 17,7). Te države so dosegle 85,29% vsega našega uvoza proti 82,43% v lanskem maju mesecu. Iz Nizozemske Indije smo prejeli blaga za 12, iz Švice za 11 milijonov dinarjev, po nad 5 milijonov pa iz Brazilije, Belgije, Bolgarske, Grčije, Egipta in Britanske Indije.

Pojem lesnega gradbenega materiala

Glede opredelitve pojma »lesni gradbeni material«, ki je bil z uredbo z dne 29. maja uvrščen v seznam predmetov za kontrolo cen, je izdal Urad za kontrolo cen pojasnilo, da je razumeti pod lesnim gradbenim materialom vse vrste lesa, ki se uporabljajo pri gradbah, obdelane ali postavljene po tesarskih mojstrih brez ozira na dimenzije, bodisi v surovem stanju bodisi tesane ali rezane. Enako tudi vse vrste lesa, ki imajo pri gradbah pomožne naloge, kakor odri, opaži in krajniki (podpore) drugih konstrukcij.

Kot lesni gradbeni material se torej po pojasnilih Urada za kontrolo cen razume:

tesan jelov les za strešne konstrukcije, lesne stropce, stolpe itd.; rezan jelov les za opaže, blazine, strehe, stropnike itd.;

tesan ali rezan borov les za konstrukcije kakor pod a) in b); tesan ali rezan hrastov les za konstrukcije kakor pod a) in b); za pilote, gradbo mostov itd.;

okrogel in tesan ali rezan mehki ali trdi les za odre, opaže in krajnike (podpore).

Pod lesnim gradbenim materialom se torej razumejo vse vrste domačih igličarjev, od listnatemu drevja pa samo hrastovina v prej navedene svrhe.

Pri mehkem lesu je treba razlikovati: a) slovenski (štajerski) les, b) bosanski, slavonski, gorsko-kotarski in lički ter srbski les, ker je kakovost teh vrst zelo različna ter so zato tudi cene različne.

Čitajte »Trgovski lista«

Vlada pripravlja načrt za poživitev vsega gospodarstva

Na obletnico važnih pogajanj za sporazum so se dne 27. junija sešli v Bukovi Gorici pri Karlovcu predsednik vlade Dragiša Cvetković, podpredsednik dr. Vladko Maček, finančni minister dr. J. Šutej, ban Hrvatske dr. Šubašić, minister dr. Konstantinović, podpredsednik HSS inž. Košutić in glavni tajnik dr. Krnjević. Sestanek je zbudil tem večjo pozornost, ker se je vršil neposredno po važnih beograjskih izjavah predsednika vlade o potrebi reform in o bodočih nalogah vlade. Na vprašanje časnikarjev o pomenu sestanka in o smeri reform so člani vlade poudarili zlasti sledeče:

Reforma se bo izvedla bolj v gospodarskem področju. Reforma je potrebna, je naglasil finančni minister. Mi ne moremo razumeti tega, da n. pr. zaradi pomanjkanja kredita nastaja pri nas nezaposlenost in da naše ljudstvo nima kaj jesti. Dolžnost vlade in vseh tistih, ki to lahko spremenijo je, da to bolezen odpravijo iz sveta, kar naj se doseže s sodelovanjem vseh.

V konkretizacijo tega je minister nadaljeval: Mi nismo prišli na oblast samo zato, da posle upravljamo, temveč da tudi ustvarjamo. Uverjeni smo, da je v naši

državi dovolj delovne sile za vse vrste delavnosti in ki želi delati, ter tudi dovolj surovin, ki jih je treba predelati. Poklicani smo tudi za to, da skrbimo, da bo naš narod zdrav in da se zdravo razvija.

Po izjavi vladnega predsednika D. Cvetkovića je treba zasnovane reforme izvesti v vsej narodni delavnosti. Dvigniti proizvodnjo v vseh življenjskih tokovih. Najprej so na vrsti javna dela, zboljševanje zemlje itd. Načrt bo objavljen takoj po nadrobnejši izdelavi, ker je glavno, da se resnično izvede in ne le da se govori o njem.

O političnem pomenu reform

Na vprašanje, ali se pripravljajo tudi politične reforme, je naglasil predsednik vlade: Mi nismo za formo, temveč za stvarnost, za realno življenje. Naše reforme morajo biti sad našega gospodarskega življenja, naše gospodarske strukture in realnih razmer v mejah naše domovine.

Tako, kakor doslej, gotovo ne sme več biti. Življenje zahteva nekaj drugega, boljše in lepše. Predvsem morajo biti zadovoljeni široki narodni sloji, delovno ljud-

stvo v mestih in v vaseh. Tem moramo dati temeljnih življenjskih pogojev. Sedanje mednarodne razmere so tako spremenile ves red, vse ekonomske principe in doktrine, da se popolnoma naravno tudi pri nas morajo temeljito spremeniti vse starejša teorije in prejšnje pojmovanje življenja. To bodo naše naloge in naporu vlade v njenem bodočem delu.

Sešli smo se v spominu na skupno delo v lanskem letu ta dan za ustvaritev končnega sporazuma med Srbi in Hrvati, ker brez njihovega skupnega dela ni za nas solidne bodočnosti ne lepšega življenja v skupni domovini. Takrat v Bukovi gorici započeto delo smo dokončali uspešno in srečno, današnje razmere pa dajejo temu še poseben pomen. S temi besedami je predsednik vlade končal svojo izjavo.

Konferenca se je po obedu še nadaljevala in bodo rezultati morada v kratkem objavljeni. Ob petih sta predsednik vlade in minister dr. Konstantinović z letalom odpotovala iz Zagreba v Beograd. Ministri dr. Šutej, dr. Andres, dr. Torbar in dr. Smoljan pa so imeli še konference v Zagrebu, kjer je bil tudi pomočnik finančnega ministra dr. Filipančič.

Naša zunanja trgovina v maju aktivna za 181,8 milijona din

Uradno poročilo o naši zunanji trgovini izkazuje za mesec maj din 181,8 milijona dinarjev presežka nasproti lanskemu presežku din 22,4 milijona. S tem je narasla naša aktiva iz zunanje trgovine letos že na 668,5 proti pasivi 118,3 milijona dinarjev v lanskim prvih petih mesecih.

Po količini je dosegel izvoz v maju 355.260 ton, po vrednosti din 742,7 milijona (lani 334.097 ton oz. 466,5 milijona din). Izvoz je torej narasel po količini za 6,33%, po vrednosti pa za 59,21%. Narasel je znatno tudi uvoz, in sicer na 143.554 ton v vrednosti 560,9 milijona proti lanskemu z 98.360 tonami v vrednosti 424,1 milijona dinarjev in se je povečal za 45,95 ter 32,24%.

Skupno je dosegel v petih mesecih izvoz 1.571.593 ton v vrednosti 3.283,8 milijona nasproti lanskemu 1.340.068 ton in 1.981,3 milijona dinarjev. Po količini je narasel samo za 17,28%, po vrednosti pa za 65,74%. Uvoz je v tej dobi znašal 552.716 ton za 2.615,3 milijona proti 496.514 tonam in 2.099,6 milijona din. Bil je torej večji za 11,32 in za 24,56%, cena našega uvoza pa je sorazmerno padla.

Več smo izvozili

v maju letos v primeri z lani zlasti tehle predmetov:

	1939	1940
	ton	mil. din
pšenice	3308	5,6
moke	134	0,4
suhih češpelj	313	1,3
vina	1054	3,2
tobaka	—	—
konj	1064	3,6
svežega mesa	606	9,8
predelane	264	5,7
masti	659	11,5
jaje	2421	23,3
perja	128	7,1
st. lesa	90989	73,8
bakra	4082	65,7

Manj smo pa v maju izvozili predvsem:

	1939	1940
	ton	mil. din
konoplje	1720	16,9
govedi	7346	12,8
kož	517	10,0

Uvozni predmeti

Bombaža smo prejeli v maju (v tonah): surovega 934 za 15 milijonov din, prediva 388 za 16 mil., tkanin 296 za 25 mil., blaga pa 41 ton za 1,6 milijona dinarjev.

Ostalih rastlinskih vlaken smo uvozili 447 ton za 3,7 mil. din, prediv 131,4 za 2,6, tkanin 3,5 za 0,8,

raznega 133 za 2 mil. din. Volne smo uvozili 359 ton za 16 milijonov, prediva 57 za 6, tkanin 80 za 15 milijonov. Svile je bilo uvožene samo pol tone, prediva pa 325 ton za 17 in tkanin 3 za 2 milijona din, raznega blaga iz svile 156 ton za 4 milijone.

Železa v surovini in polpredelane smo uvozili v maju 1.338 ton za 6,7 mil., pločevine 1.083 za 6, žice 180 za 1,6, cevi 540 za 3,4, tračnic in železniškega materiala 1.399 za 6, plugov 123 ton za 1 milijon din in raznih izdelkov 1.389 za 27 milijonov din.

Rudninskih olj je bilo uvoženih: petroleja 773 ton za 1,8 milijona, vsega bencina 728 za 3, maziva 600 za 4, surove nafte 25.548 ton za 46 milijonov dinarjev.

Kož vseh vrst smo uvozili 120 ton za 5 mil. din. Stokla 250 ton za 1,5. Izmed živil smo uvozili soli 6.425 ton za 1,8, oluščene riže 109 za 0,5, neoluščene 390 za 2, limon in oranž 502 za 2,2, južnega sadja 1.371 za 6,5, surove kave 510 za 6, kakaa 72 za 0,7 in čaja 7 za 0,3. Sladkorja se je uvozilo samo 6 ton.

Med ostalimi predmeti uvoza so dosegli največjo količino: premog vseh vrst 68.082 ton za 30 mil. din, stroji in aparati 2.719 za 48, elek-

† Franc Batiel

Velepodjetni trgovec in obrtnik France Batiel je umrl v soboto po dolgi bolezni, ki ga je neusmiljeno odtrgala od njegove vsestranske delavnosti in hudo prizadela naše gospodarske vrste. Doma je bil iz Vipave. Po več letih dela v tujini, zlasti v Ameriki in Egiptu, se je bil naselil najprej v Gorici, a po zasedbi Goriške je prišel v Ljubljano, kjer si je kmalu ustanovil novo krasno podjetje. Vsem je bil znan kot neutruden vodja in lastnik tvrdke »Tribuna« in kot vnet organizator športa. Za svoj stan si je pridobil neveljivih zaslug kot predsednik oz. odbornik združenja kovinskih strok in združenja obrtnih organizacij. Star je bil 65 let. Čast njegovi vztrajni delavnosti! Vsem žalujočim izrekamo naše sožalje.

Vprašanje plač vpoklicancem na vojaške vežbe

Že na zadnji plenarni seji zbornice se je govorilo o vprašanju plač, ki jih naj dobe vpoklicanci na vojaške vežbe od svojih delodajalcev. Delavske organizacije zahtevajo, da se določbe § 221. obrtnega zakona še spremene v korist delavcev, da se plače povečajo in tudi raztegnejo na daljši rok kot samo en mesec. Ta zahteva je za delodajalce nesprijemljiva, ker se že sedaj dela mnogim delodajalcem prebuda krivica. Ker ni zaenkrat računati na revizijo obrtnega zakona, je edino sredstvo za delodajalce, da se poslužijo komentarjev, ki so jih o tem vprašanju napisali pravni strokovnjaki.

Po izrečni določbi § 221. obrtnega zakona mora trajati službeno razmerje nepretrgoma najmanj eno leto, da bi imel nameščenec v primeru vpoklica na vojaško vežbo pravico na svoje denarne prejemke za dobo štirih tednov. S tem se ujema tudi znani komentarji obrtnega zakona. Tako smatrat dr. Ivo Politeo v svoji knjigi »Trgovski i ostali privatni namješčenici« na str. 51 in dr. Stojan Bajič v svoji knjigi »Delavski in nameščenški pravici« na str. 145, da je potrebno, da službeno razmerje traja nepretrgoma najmanj leto dni, kadar gre za uporabo § 221. obrtnega zakona. Službojemalec torej nima pravice, da se mu vteje službena doba, ki jo je prebil pri istem delodajalcu prej, če je bilo službeno razmerje pretrgano.

Sporno pa je, če ima uslužbenec, ki je bil poklican na vojaško vežbo in ki nima pravice na prejemke po § 221. obrtnega zakona, pravico, da zahteva svojo plačo na podlagi § 219. obrtnega zakona. Navedena komentatorja o tem nič ne govorita, a tudi sodna praksa ni tega vprašanja razčistila. Ker pa se primer vojne vežbe ureja s § 221. obrtnega zakona in ker se predpisi § 219. nanašajo na zadržanosti, ki trajajo kratek čas, ne več kot en teden, vojna vežba pa traja praviloma 4 tedne, je treba smatrati, da zakonodavec ni imel namere, da bi uredil vprašanje vojne vežbe tudi s § 219. obrtnega zakona. To je mnenje tudi Centrale industrijskih korporacij.

Vsekakor pa vse te nejasnosti dokazujejo, da je edino pravilna zahteva, kakor je bila sprejeta na plenarni seji Zbornice za TOI v Ljubljani, da namreč plačuje odškodnino vpoklicancem edino država, v kritje teh izdatkov pa naj uvede neko posebno doklado, ki bo zadela vse delodajalce enako, ne pa samo nekatere in v različni višini.

Komu koristita uredbi o kontroli cen in o pobijanju draginje

V današnjem času, ki je napolnjen z elektriko in velikimi perturbacijami, ne more noben pameten človek, najmanj pa pridobitnik biti proti organiziranju načrtnega dela, ker ustvarjajo te pojave same nujne potrebe in vsakdanja dejstva. Da nas ne bi napadeno razumeli, moramo naglasiti, da trgovci nimajo pa že prav ničesar proti izjemnim ukrepom glede kontroliranja izmenjave blaga. To je aksiom, od katerega pridobitniki ne odstopajo in mu ne oporekajo.

Toda pri nas se je tako kakor tudi v drugih državah začelo postavljati načrtov s pomočjo izdajanja raznih uredb, ki naj bi bile koristile v prvi vrsti potrošniškim plastem, v drugi vrsti pa, kakor nas prepričujejo, tudi samim pridobitnikom oziroma trgovcem. Ali je dejansko tako, to se ne more reči s tisto gotovostjo, s kakršno smo pravkar rekli, da pridobitniki oziroma trgovci nikakor niso zoper kontrolirano gospodarstvo in izjemne ukrepe na gospodarskem področju. Kajti organiziranje nadzora nad gospodarskim delovanjem nima, kakor se vidi, svojega enotnega in enakopravnega značaja. Medtem ko se namreč z ene strani gospodarstvo strogo nadzoruje na neizenačene načine, pa istočasno uvrščajo te pridobitnike celo v nižjo stopnjo od potrošnikov, kateri so proti njim v vlogi sodnikov in tožiteljev. To pomeni, da ima vsak državljani pravico veta v razmerju proti trgovcu, vsak potrošnik more po mili volji obtoževati pridobitnika ali trgovca, ne da bi ta imel pravico, da se vsaj pasivno brani z vsemi tistimi pogosto nepreprič-

jočimi podatki, ki so mu v teh neuravnoveženih časih (nezadostno) na razpolago.

Takšen položaj je določen pridobitnikom (trgovcem) in ti, ki sicer v svojem delovanju nimajo svobode, morajo paziti in se braniti pred napadi nekaterih muhastih potrošnikov, ki so po vseh biološko-socialnih vidikih pogosto destruktivni, občutljivi, maščevalni ali pogosto preveč vneti. Sicer pa vemo, kolikokrat je ta napačna vnema, ali birokratizem, upravljanje največje načrte idealnih, toda tudi realnih poslovnih ter družbenih podjemov. Ali ne bi moglo, če tako gledamo na stvari, tudi gospodarstvo zapisati podobna nerodna dejstva, in to zaradi napačno in slabo postavljenih zakonskih naredb, ki ena drugo prehitujejo s kinematografsko brzino in brez pravega svojega sistema? Zato se tu razločno začrtavata dve možnosti. To je, da bo pridobitnik oziroma trgovec spričo navedenih uredb stalno v položaju obtoženca, potrošnik in oblast pa tožniki. Kam nas bo ta pojav privedel ni nerazložljivo. Trgovec ali drugi pridobitnik se bo moral braniti z vso silo, da ostane neoporečen, pošten in moralno in socialno neomadeževan. To novo družbeno zlo, ki mora obremenjevati trgovce, se bo spreminilo v pravo Golgato, ki pa ne bo živi duši koristila, razen intervencionistom in advokatom.

Dragi stroškovniki advokatov bodo nadaljnja posledica, ki bo nastajala iz navedenih uredb, in bo tako to imelo kot dvorezen meč dve ostrini, s katerima se bodo trgovcem izpodrezavale veje življenja in poslovanja, na katerih

danes že tako slabo sedijo. Advokatski ekspenzarji so že zdaj v tem pogledu največji strah trgovcev, in — tako se splošno misli — od vseh teh predpisov omenjenih uredb bodo imeli največje koristi advokati ter morda razni drugi, javni in zakulisni protežirani posredniki.

To zlo bi se dalo še pravočasno popraviti in dolžnost javnih oblasti bi bila, da se dandanes živče v položaj pritenjenih trgovcev v tem smislu in da jim na kakšen spretnejši način popravijo krivice, ki so jim bile prizadete s temi predpisi. Kajti gospodarstvenik bo zaradi teh uredb in njih predpisov začutil take klešče, ki ga zbog advokatskih ekspenzarjev lahko veljajo glavo kakor pri stečajnem postopku ali prisilni poravnavi izven stečaja. Čeprav so tu določne normativne razlike, je vendar različna slika, kako se gomilijo stroški pri obrambi pred obtožbami privatnih oseb zoper trgovce, katere bodo na dnevnem redu. Mislimo, da je potrebno opozoriti pristojna oblastva na ta izredno aktualni pojav pri naših gospodarskih ljudeh, ki gledajo z velikim strahom v bodočnost, kakršna jim je odmerjena z novimi predpisi omenjenih uredb, od katerih pa bo marsikateri trgovec moral pretrpeti moralno in materialno škodo brez lastne krivde, mnogi pa bodo morali, kakor smo že nakazali, pod silo razmer propasti ali likvidirati. To bi pomenilo decimirati vrste pridobitnih ljudi brez pravega razloga, medtem ko pridobitniki želijo s poštenim delom sodelovati z javnostjo in tudi z javnimi oblastmi.

(Iz »Jug. gvoždar-ja«.)

Konferenca trgovinskih in industrijskih zbornic

Za sodelovanje oblastev z zbornicami in za skladnost zakonodaje

V beograjski trgovinski zbornici se je vršila pretekli teden dvodnevna konferenca zastopnikov vseh trgovinskih in industrijskih zbornic, razen hrvatskih. Predsedoval je podpredsednik beograjske Trgovinske komore Mihajlo L. Đurić. Na dnevnem redu je bila razprava o mnogih gospodarsko važnih uredbah in pravilnikih, ki so izšli v zadnjem času.

Konferenca je najprej počastila spomin pokojnega prvega in poslevodečega podpredsednika beograjske zbornice Vojislava Petrovića, ki je užival velik ugled v vsej državi. Nato so se pričela poročila in razprave.

V načelni diskusiji so delegacije naglasile potrebo sistematične izdelave nove gospodarske zakonodaje, brez katere ni mogoče doseči zaželeni smoter, interesi pa so zaradi tega dostikrat v nevarnem položaju. Prav tako se je naglašala potreba sodelovanja pristojnih državnih organov z gospodarskimi zbornicami pri izdelavi te zakonodaje. Takšno sodelovanje bi odvrnilo mnoge napake, ki ovirajo tako namerni kakor tudi normalni razvoj našega gospodarstva.

V nadrobni razpravi se je obravnavalo najprej

vprašanje protidraginjske zakonodaje,

v katero spadata uredbi o kontroli cen in o kontroli zaloga blaga tujega izvora. Ugotovljeno je bilo, da niti ti predpisi niso harmoničen sistem in da so mnoge določbe deloma škodljive za gospodarsko življenje, deloma pa nejasne. Ta nejasnost se ne sme več tolerirati že zaradi drakonskih kazni (prisilno bivanje in prisilno delo). Dalje ni prav, da se ta zakonodaja v raznih krajih različno izvaja in da sama pristojna oblastva kar najrazličnejše razlagajo posamezne predpise itd. Poglavitno pa je to, da ta zakonodaja sploh ni zakonodaja o zatiranju draginje, kakor se nazivlje, marveč se nanaša samo na pobijanje nezavedne špekulacije, kakor da bi bila ta edini ali vsaj glavni vzrok draginje. De-

jansko pa je dosti postopkov takih, da neposredno pospešujejo draginjo in se proti tem ne ukrepe nič, marveč se še trajno ponavljajo.

Uspeh konference

Nato je bila razprava glede uredbe o državnem odboru za vojno gospodarstvo, glede pravilnika o svetu za zunanjo trgovino, o maksimiranju cen pšenice in koruze, glede hmeljskega pravilnika idr. O vseh vprašanjih so bili sprejeti sklepi, ki se sporoče na pristojna mesta.

Ministrstvu za trg. in industrijo se sporoči želja, naj bi se čimprej določil čas ankete za revizijo obrtnega zakona. Kot važno vprašanje se je obravnavala tudi zahteva po uvedbi zavarovanja za trgovce in je konferenca določila podstavo za njega čimprejšnjo izvedbo v obsegu in na način, ki bosta najbolje ustrezala potrebam in željam ter možnostim naših trgovcev.

Politične vesti

Sporazum o ureditvi diplomatskih odnosov med našo državo in Sovjetsko zvezo sta podpisala včeraj v Ankari poslanika Terentjev in dr. Šumenkovič.

Mirovna pogajanja med Anglijo in Nemčijo najavlja znova ameriški tisk, ki naglašajo, da je zaradi sovjetskih premikov na Balkanu zdaj tudi Nemčija bolj dostopna za mir, prav tako pa tudi Italija.

Sovjetska vlada je izročila romunskemu poslaniku Davidescu že v sredo noto o svoji zahtevi, da ji Romunija takoj vrne vso Besarabijo, odstopi del Bukovine in pri-

zna nadzorstvo nad donavskimi pristanišči.

V Bukarešti se je sešel kronski svet, ki je po odgovorih iz Berlina in Rima brezpogojno sprejel ruski ultimatum še pred koncem danega roka. O odstopu ozemlja bo formalno razpravljala parlament.

Sovjetske čete so v petek vkorakale na vrnjeno ozemlje ter zasedle Kišinjev, Akerman, Černovice, drugi dan pa dosele na novo mejo. Razen začetnih nespornostimljenj ni bilo nikjer odpora, ljudstvo pa je sprejemalo čete ponekod z navdušenjem. Odhod beguncev je bil pripravljen že prej in romunska vojska se je — povečana z novimi letniki umaknila na zahodno ozemlje države. Straže so bile ojačene tudi v Dobruddži.

V Italiji so nagli romunski dogodki vzbudili presenečenje, po-

zneje pa se je utrdilo stališče, da se mora ohraniti na Balkanu mir.

V Berlinu so bili o sovjetskem načrtu glede Besarabije že uradno obveščeni in naglašajo, da ima Nemčija pri tem samo gospodarske interese.

Rimski dopisnik »Basler Nachrichten« naglašajo, da je bila nemška vlada od Moskve sicer obveščena, toda tako, da je bila postavljena pred izvršeno dejstvo in da je bil vtis bolj neugoden kot v primeru baltskih sprememb. Posveti kralja Karla z Berlinom in Rimom so ostali brez zaželenega uspeha. Preobrat v totalitarno državo, ki ga je bil izvedel dva dni prej, je samo pospešil sovjetsko akcijo. Rusija je izbrala ugoden trenutek, tik pred nemškim splošnim napadom na Anglijo. To ni moglo nikogar več presenetiti, glede same Romunije pa je upati, da bo odnošaje z ostalima sosedama lahko rešila na mirnem načinu.

V Romuniji se je v petek osnovala nova vlada Tataresca s tem, da sta vstopila dva ministra za Besarabijo, za Erdeljstvo pa Vajda-Voevod kot ministri brez listnice; odstopili so pa zunanji minister Gigurtu, dvorni Urdarianu, zunanjetrgovinski Cristu, prosvetni Cobanu in dva podtajnika. Zunanje posle je prevzel Argetolanu, zunanjo trgovino Kancikov in prosveto Giurescu. Minister za narodno propagando je Sidorovici.

Madžarska vlada pazljivo spremlja dogodke, ker pričakuje, da je prišel čas za ostvareitev njenih želja glede Transilvanije. Ni pa bila resnična novica, da je Hitler v posebnem pismu grofu Telekiju obljubil Madžarski pomoč. V Berlinu upajo, da se razkosanje Romunije ne bo nadaljevalo in da se ohrani mir.

Turška vlada je mobilizirala dva letnika in odposlala del svojega brodograjskega v Crno morje. Glede svojih obveznosti pa se je odločila uveljaviti II. del ankarskega sporazuma za dobre odnose s Sovjetsko Rusijo, ker bi dobesedno izvajanje obljub Angliji in Franciji tudi tema dvema nič več ne koristilo.

Angleški letalski napadi so naperjeni še nadalje proti vsem važnim nemškim vojaškim in industrijskim središčem in tudi poročajo o zelo velikih uspehih. V enem dnevu pa je po nemških poročilih bilo pri tem zbitih 16 sovražnih letal.

V Afriki so se pričeli ostrejši boji med angleškimi in italijanskimi silami na kopnem. Angleži poročajo o uspehih letalskih napadih. Na obeh straneh so bila zadeta važna skladišča in zbitih po več letal. Italija javlja svojo ofenzivo v Čirenajki.

Maršal Italo Balbo, guverner Libije in eden prvih Mussolinijevih sodelavcev, je padel v letalski bitki nad Tobrukom. V gorečem letalu so poginili tudi vsi ostali člani posadke. V Italiji je odrejeno tridnevno globoko žalovanje.

V Egiptu se je sestavila nova vlada s predsednikom Husejinom Sabri pašo, ki bo vodil tudi zunanje ministrstvo. Ostali so v vladi trije prejšnji ministri.

Bordeaux so zasedli Nemci v petek popoldne. Prebivalstvo je bilo pozvano, da se vzdrži demonstracij. Vsa francoska zasedna obala je zdaj v nemški oblasti.

V Wiesbadenu se je sestala mešana komisija za izvedbo premirja med osrednjima državama in Francijo. Predsednik komisije bo general Stülpnagel. Francoska komisija predstavlja tudi kolonije, ker so se tudi afriški poveljniki izjavili za vlado maršala Petaina, ki se seli v Clermont-Ferrand.

Italija nima namena uničiti Francijo kot nacija in imperij, jasno pa je, da bo odslej Francija le drugovrstna vlesila, pravijo v Rimu, kjer se spet naglašajo latinska sorodnost Francije in Italije. Vsa sovražnost se je obrnila proti Angliji. Glede beguncev pa se govori, da Italija ne želi dobiti nazaj protifašistov, ki so se v velikem številu zatekali v Francijo.

Vodja francoskega odbora v Londonu general De Gaulle poziva po radiu francoske vojne sile, naj se javijo v svobodnih pristaniščih in priključijo nadaljnemu boju. Maršala Petaina obtožuje, da je ta kriv poraza, ker se kot vrhovni poveljnik do 1. 1932. in kot najvišja vojaška avtoriteta ni potrudil za motorizacijo vojske.

Japonske čete so odrezale Indokino od svobodnega dela Kitajske, vendar le v ozkem pasu in po izjavi, da si tega ozemlja Japonska ne lasti in da hoče le izvesti popolno blokado Kitajske.

Ameriška mornarica je odplula iz svojih počivališč na razne strani, da zavaruje eventualno tudi kolonije zapadnoevropskih držav. Nad Havajskim otočjem je proglašeno vojno stanje. Govoril se o skupnem nastopu zapadnih brodogradil na vzhodu.

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snati obleke. klobuke itd. Skrobli in svetloilika srajce. ovratnike in manšete. Pere. suši. monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 8

Telefon št. 22-72.

Denarstvo

Tečaji za julij

Finančni minister je predpisal za mesec julij naslednje uradne tečaje:

1 napoleon	din 350—
1 zlata turška lira	398.30
1 angleški funt	204—
1 ameriški dolar	55—
1 kanadski dolar	54—
1 nemška marka	14.80
1 belga	8.70
1 pengö	6.65
1 brazilski milreis	2.95
1 egiptovski funt	203—
1 palestinski funt	202—
1 urugvajski pesos	18.60
1 argentinski pesos	12.65
1 čilski pesos	1.25
1 turška papir. lira	34—
1 francoski frankov	100—
100 švicarskih frankov	1243—
100 italijanskih lir	228.80
100 nizozem. goldinarjev	2700—
100 bolgarskih levov	45—
100 romunskih lejev	28—
100 danskih kron	720—
100 švedskih kron	1325—
100 norveških kron	840—
100 pezet	508—
100 drahem	40—
100 čeških kron	150.50
100 finskih mark	106—
100 letonskih lat	690—
100 iranskih (perz.) rialov	100—

Tem tečajem je že prištet pribitek (»prim«).

Holandski denarni trg

Nizozemska vlada je odpravila moratorij, uveden ob začetku vojne, ki je maksimiral izplačila vlog na 50 goldinarjev oziroma na 3%. Zdaj se je ta kvota zvišala na 100 goldinarjev ali do 6%, večje vsote pa se smejo izdajati za stanarino, plače, davke, premije idr. Prosta so plačila žiro računov, nove vloge se smejo dvigati v celoti, kar je vrnilo zaupanje in so banke spet likvidne. Popolnoma pa se trg še ni normaliziral, ker so borze še zaprte, pa tudi tečaji za tuje valute še niso urejeni. Tudi z Nizozemsko Indijo je plačilni promet še zaprt. Z Italijo in Švico se je uvedel kliring, kakor z Nemčijo. Promet je zelo omejen, ker se tudi osebni promet strogo nadzoruje.

Carinski obračunski tečaji

Za julij je finančni minister predpisal pri obračunavanju davka na poslovni promet po fakturah v tujih valutah uporabljanje tehle tečajev: angleški funt 161 dinarjev, amer. dolar 45, kanadski 44.50, 100 fr. frankov 100, 100 šv. frankov 1000. Tečaji veljajo v tej višini za uvoz iz klirinških držav.

Tečaji za obračun posebnih predmetov na carinarnicah

Dne 19. junija je izdal minister za finance odločbo, da carinarnice pri uvozu iz klirinških (ob posredovanju pa tudi iz neklirinških) držav uporabljajo ob računanju davka na poslovni promet in luksuznega davka po dolarskih fakturah sledeče nove tečaje: za surovo kavo (tar. št. 25, 1), čaj (št. 28), začimbe v zrnju (št. 29), filme (tar. št. 418, 1b), paradiznike, čebulo, limone, oranže, mandarine in banane tečaj en dolar za 75 dinarjev; za kakao v zrnju in prahu pa velja tečaj dolar po 60 din. To velja od 26. junija dalje.

Tečaj drahme pri plačevanju carinskih davščin

Z odlokom finančnega ministra je razveljavljen prejšnji odlok z dne 1. novembra 1939. Po novem odloku se bodo pri plačevanju carinskih davščin za blago, ki se uvozi iz Grčije in ki je fakturirano v grških drahmah, grške drahme preračunale v dinarje po mesečnih obračunskih tečajih.

Francoski zlati zaklad cenijo ameriški listi na tri milijarde frankov. Dve milijardi sta bili že prej prepeljani v USA, eno milijardo pa utegne dobiti Nemčija. Drugi pa menijo, da je pol milijarde zlata vlada naložila v Anglijo in rešila tudi ostanek.

Izseljske devize se smejo do 1/3 uporabiti z dovoljenjem Narodne banke v smislu nove odločbe fin. ministra, če se ostali 2/3 odstopita v celoti po borznem tečaju Narodni banki.

Naši dolarski papirji so beležili v Njujorku 26. junija: 8% Blair 10—11, 7%ni 9—10.5, 5%ne fun-

ding obveznice 15—20, 7%ne Hip. banke 10.5—12.5.

Romunska Narodna banka je izdala odlok, da se odslej ves zunanji denarni promet opravlja samo v dolarjih. Izjema je angleški funt, ki se uporablja še nadalje v prometu z Anglijo in z dominioni. Razpisana je druga tranša an-

gleškega notranjega posojila po nižji, to je 2,5%ni obrestni meri (prva 3%) in s sedemletno amortizacijo (prva 19 in pol leta). Cena zlata je v Turčiji padla in je tečaj zlatega funta spet nazadoval od 24.85 na 22 papirnatih funtov.

Teden na borzah

Premirje med Francijo ter Nemčijo in Italijo se je čutilo na vseh mednarodnih borzah, spremembe pa so bile presenetljivo majhne v najbolj prizadeti državi — Nemčiji. Listi poročajo celo o zastoji na njujorskem efektne trgu. Za papirje vojne industrije ni bilo kupcev, prodajali so se večinoma papirji velikih trgovskih magacinov. Obrat delnic je znašal 3,5 milijona. Nizki tečaji in slaba kupčija so bili v Londonu. Niti v Berlinu pa se tečaji niso znatneje popravili.

Mednarodni devizni promet je odvisen od Njujorka, ker je dolar zdaj edini posrednik v plačilnem prometu. Zaradi novic o pripravah za mir je skočil tudi tečaj svobodnega funta. Okrepil se je tudi švicarski frank.

V Londonu so na efektne trgu padli tečaji zaradi separatnega premirja Francije za več kot 10%. Obdržali so svoj tečaj samo papirji južnoafriških zlatih rudnikov.

Nizozemske borze še ne delujejo, enako ne švicarske, kar je še bolj čudno, ko je bila ves čas nevtralna. Neuradni tečaji domačih papirjev so trdni. Očitno se Švica boji, da bi se izkupiček za vrednote preveč izvažal. Ker je bil nekaj časa ves zunanji promet ukinjen, se je švicarski frank utrdil tudi proti dolarju in dosegel v Njujorku staro višino 22.60.

Vojne surovine so zdaj brez podatkov iz Njujorka in so tako ostale cene za baker, svinec, aluminij, nikelj ter kositer in železo brez tega merila. V Londonu pa je nekoliko padla cena kositra.

Tendence bombajskih cen je bila na ameriškem trgu stalna, manj stalna pa za kavo in sladkor, a se je konec tedna zboljšala. Vse surovine čutijo, da odpadajo trgi mnogih držav, drži se edino cena konoplje; zaradi ukinitve minimalne cene so v Chicagu padle cene pšenice.

Domače borze

Zaradi praznikov sta zlasti ljubljanska in zagrebška borza imele manj poslovnih dni. Borzni promet je pri nas vedno tesnejši, posebno zato, ker ni več nikakega uvoza iz čezmorskih dežel. Banke imajo dosti opravka z likvidacijo starih poslov in s storniranjem naših že plačanih naročil, ki se niso več mogla izvesti.

Promet v nemškem kliringu je normalen, kar se izraža tudi v višini prometa z marko (69.1%) proti prometu svobodnih deviz (29.2%) na beograjskem trgu. Tečaj drahme se je dvignil, promet je bil tudi na zagrebški borzi. Ta borza je imela svobodnega deviznega prometa za 50.000 dolarjev več kot prejšnji teden. V prostih devizah je bilo prometa 12,6 milijona dinarjev, v Beogradu 9. Promet z marko je znašal pol milijona manj kot pretekli teden, za vrednost din 10,4 proti 17,8 milijona dinarjev, v Beogradu pa je narasel na 22 milijonov (19,8). Grških bonov je bilo v Zagrebu prodanih za 20.000 drahem, v Beogradu za 1,220.000.

Na beograjski borzi se je teden začel s čvrsto tendenco za vse papirje, ki je pa potem popustila, razen za vojno škodo in PAB. Efektne promet je bil dosti višji kot prejšnji teden, kar je vplivalo tudi na Zagreb.

7%ni Blair je bil ves teden na 80.5 brez zaključka, 8%ni pa se je okrepil v povpraševanju od 94.5 na 96. Seligman je notiral enkrat po 101, agrarne obveznice so bile v kupčiji po 50. Begluške so se tržile samo zunanje in so

bile nestalne, od 75 do 76 v zaključku. Več prometa je bilo v 6%nih dalmatinskih obveznicah, ki jim je tečaj skočil od 65 na 72.50—72. Samo enkrat so notirale tudi gozdne obveznice. Znatni skok 28.5 poena na 430—428 pa je doživela vojna škoda, in to nepričakovano.

Veliki kosi PAB so napredovali od 186—185 na 198—197, mali za 12 na 195. Narodna banka je brez sprememb 7925.

Devizni promet je presegel 32 milijonov dinarjev. Notirale so samo devize Njujork, Zeneva, London in Stockholm. London se je

po nihanju celo okrepil za 10 točk na 205.56, Zeneva pa nekoliko oslabil na 1243.

V privatnem kliringu je tržil Berlin stalno s tečajem 1480. Devizni promet v markah je znašal 1,5 milijona mark. Boni Grške banke so brez spremembe.

Na blagovni borzi je opaziti zastoj, kar je v zvezi z uredbo o maksimiranju cen za pšenico in koruzo. Zaključki so bili samo z ovsom in ječmenom, šele zadnji dan je bilo zaključenih 14 vagonov pšenice po uradni ceni 242, oziroma 230 plus marža.

Naši bodoči trgovinski odnošaji s Sov. Rusijo

Centrala industrijskih korporacij v Beogradu je izdala okrožnico o bodočih trgovinskih odnošajih s Sovjetsko Rusijo. V svoji okrožnici pravi:

Poleg okvirne trgovinske pogodbe med našo državo in SSSR, ki vsebuje v glavnem klavzulo o največji ugodnosti glede uvoznih in izvoznih carin ter načina plačevanja in klasifikacije blaga, vrnitve carine, reeksporta, prekladanja blaga itd., je bila sklenjena tudi posebna pogodba o zamenjavi blaga.

Po tej pogodbi je predvideno, da bo skupna vrednost zamenjave blaga dosegla višino 176 milijonov dinarjev, od česar odpade 88 milijonov din na izvoz. Od kontingentov, ki se nanašajo na naš uvoz iz Rusije, je predvideno za 2000 ton bombaža 1 milijon dolarjev, za nafto 300.000 dolarjev, za kmetijske stroje, zdravila in druge predmete pa ostanek. Glavni kontingent našega izvoza je določen za baker, svinec in cinkove koncentrate.

Izmenjava blaga med našo državo in SSSR pa ni treba, da bi se strogo gibala v okviru v pogodbi o zamenjavi blaga določenih predmetov in do predvidene višine. Rusija je pri pogajanjih pokazala posebno zanimanje za naš baker, zaradi naših prejšnjih angažmanov pa nismo mogli bolj ustreči željam Rusije. Z ozirom na najnovejšo dogodke po svetu pa bodo najbrže odpadle naše dobave nekaterim državam in bi zato mogli dobaviti Rusiji baker v večjih količinah, kakor pa je bilo predvideno. S tem pa se tudi odpira možnost za naše večje nabave v Rusiji. Poleg tega pa je tudi možnost, da se naše nabave v Rusiji povečajo na ta način, da jih plačamo z devizami in zlatom. Ker smo v sedanjih razmerah v takšnem položaju, da ne moremo računati, da bi na podlagi izvoza blaga dobili devize, dočim bo po ostalih postavkah plačilne bilance dotok deviz zelo omejen, računajo na pristojnem mestu tudi z ev. izvozom zlata za nabavo najvažnejših predmetov.

Po mnenju nekaterih se z aktiviranjem naših gospodarskih odnošajev s Sovjetsko Rusijo ne more niti približno rešiti vprašanje naše oskrbe s potrebnimi surovinami. Drugi pa so čisto nasprotnega mnenja ter naglašajo, da je uvoz surovin iz Rusije edina možnost v sedanjih razmerah, da kompenziramo izpadek surovin iz čezmorskih krajev. Količina 2000 ton bombaža, ki jo naj dobimo iz Sovjetske Rusije se naravnost izgubi v primeru z velikanskim izvoznim presežkom 120 milijonov kg bombaža, ki ga izvažajo Rusija. Zato se pričakuje, da bomo mogli uvoziti

tudi več bombaža iz Sovjetske Rusije, če si bomo mogli zagotoviti potrebna plačilna sredstva oz. če bomo mogli kompenzirati ta uvoz z izvozom drugih predmetov. To se pričakuje tudi za druge predmete, in sicer tako za one, ki so predvideni v trgovinski pogodbi, ko tudi za predmete, za katere ima naša država poseben interes. Kakor je razvidno iz dopolnilnega protokola k okvirni trgovinski pogodbi s Sovjetsko Rusijo,

Dosedanji dohodki cestnega sklada

Program novih cestnih del

Ne bomo tu razpravljali, če je bila ustanova cestnega sklada v vsakem oziru posrečena, ker smo itak svoje stališče že zadosti jasno zavzeli ob izdaji uredbe o državnih in banovinskih cestnih skladih. Za danes podajamo samo podatke o dosedanjih dohodkih državnega cestnega sklada in delih, ki so bila izvršena iz teh dohodkov oz., ki so še na programu.

Na podlagi dohodkov državnega cestnega sklada je bilo l. 1938. in 1939. najeto posojilo za izpopolnitev naše cestne mreže v višini 240 milijonov din. Predvideno pa je najetje še posojila v višini 1500 milijonov din. Dejanski dohodki cestnega sklada so znašali od 1. julija 1939. do 31. marca 1940. 132 milijonov din. Iz sklada pa je bilo v tem času izdano 86,3 milijona dinarjev.

Gradbeno ministrstvo si prizadeva, da bi se naša cestna mreža čim bolj izpopolnila ter da bi bile naše ceste v dobrem stanju. Veliko pažnjo posveča ministrstvo tudi odpravi prevelikih ovinkov, klancev itd.

Za cestna dela skrbi 84 tehničnih oddelkov, ki delajo na ozemlju vseh naših 347 srezov. Poleg tega pa skrbe za ceste tehnični oddelki pri banskih upravah. Poleg teh tehničnih oddelkov pa je ustanovljenih še 20 terenskih teh-

ima Trgovinsko predstavništvo SSSR v Beogradu izključni monopol za zunanjo trgovino z našo državo. Ves naš izvoz in ves naš uvoz se bo torej mogel opravljati samo po tem predstavništvu ter se morajo zato naši interesi obratovati edino na to predstavništvo, ki bo v kratkem začelo tudi poslovati.

Na konferenci, ki je bila pred nekaj dnevi in katere so se udeležili tudi zastopniki Centrale industrijskih korporacij, je bilo izjavljeno z zelo kompetentnega mesta, da je z ozirom na okoliščino, da imajo Italija in Nemčija kot naši sedanji glavni trgovinski stranki in Rusija kot naš bodoči važni trgovinski partner koncentriran ves uvoz in izvoz v eni roki ali vsaj v nekoliko rokah, zelo neprimerno, če bi se Jugoslavija v zunanji trgovini tudi v bodoče pojavljala z velikim številom kupcev in prodajalcev in da se zato vedno bolj narekuje potreba, da se tudi pri nas izvoz in tudi uvoz čim bolj koncentrirata v eni roki.

Kar se tiče uvoza surovega kavečuka in drugih predmetov preko Rusije (po tranzitu), je to vprašanje z ozirom na novo nastali položaj v Sredozemskem morju ter njegovo blokiranoost za nas posebne važnosti. Rešitev tega vprašanja je odvisna od naše organizacijske spretnosti. O tem se sedaj proučuje in raziskuje na pristojnih mestih.

Tudi pristojna mesta naglašajo, da se bodo vsa vprašanja, ki so v zvezi z našo bodočo trgovino s Sovjetsko Rusijo mogla mnogo bolj razjasniti, kakor hitro bo začelo poslovati sovjetsko Trgovinsko predstavništvo v Beogradu, kar se bo zgodilo v kratkem.

ničnih sekcij, ki skrbijo za gradnjo novih cest in mostov.

V l. 1940. je delavnost teh terenskih sekcij zaradi izrednih razmer bila nekoliko manjša ter so se v glavnem samo dovrševala že začeta dela. V ta namen je bilo izdano okoli 100 milijonov din.

V l. 1938. in 1939. je bilo iz 4 milijardnega posojila izdano za ceste 187,5 milijona din, poleg tega pa je bilo v ta namen uporabljeno tudi posojilo v višini 240 milijonov din. Na podlagi dohodkov cestnega sklada je bilo izdano za ceste torej čez 400 milijonov din. Sedaj so izdelani načrti za zgraditev oz. modernizacijo cest za 700 milijonov din.

More se računati, da bo na podlagi dohodkov cestnega sklada ter novega posojila v višini 1500 milijonov din še na razpolago kljub že izdanim 427,5 milijona din še 1572,5 milijona din. To je vsota, ki bo na razpolago za izvedbo cestnega programa, ki je že izdelan. Po tem programu so predvidene v Sloveniji naslednje nove ceste:

Kranj—Naklo—Jesenice—državna meja,
Celje—Ljubljana,
Ljubljana—Novo mesto,
Ljubljana—Sušak in
Ljubljana—Logatec—drž. meja.
Cesta iz Maribora do Celja torej ni predvidena.

Zunanja trgovina

Prometna konferenca

Odposlanstva petih držav, in sicer Italije, Nemčije, Jugoslavije, Bolgarske, Romunske in Madžarske so se zbrala dne 29. junija v Rimu radi proučitve in ureditve mnogih prometnih in tranzitnih vprašanj, nastalih v zadnjem času zaradi vojnega stanja v Evropi. Za predsednika posveta je bil izvoljen senator Giannini, vodja

italijanske, za podpredsednika minister Martin, vodja nemške delegacije.

Bombažna centrala

Jug. Kurir najavlja uredbo o ustanovitvi centrale za uvoz in prodajo bombaža in bombažne preje. Uvažala bo te surovine ter jih razprodajala interesentom. Ostali uvozniki bodo smeli še nadalje uporabljati svoje dobre zveze s tujino, če bodo odstopali centrali polovico blaga po lastni ceni. S tem bo ta ustanova nadzorovala vse tržišče in ceno bombaža.

Izvoz prašičev

Konferenca proizvajalcev, izvoznikov in industrijev pri direkciji za zunanjo trgovino je določila, da smemo izvoziti v naslednjih treh mesecih 75.000 prašičev. Kakor poroča »Jugoslovanski Kurir«, bomo izvozili 40.000 živih živali, ostalo pa zaklano oziroma predelano. Cena je določena na 13-50 dinarja za kilogram; direkcija bo plačala veletrgovcem samo po 50 par več. Svinje pa ne smejo biti pod 160 kg, oziroma velja sicer za en dinar nižja cena. Hkrati so se zvišale cene tudi za industrijo, kar je v zvezi z novimi maksimiranimi cenami koruze.

Kontrola uvoza iz klirinških držav se uvede, tako poroča »Jug. Kurir«, ki pa sodi, da ta kontrola ne bo nič koristila, ker vsa naša zunanja trgovina sloni na prometu s klirinškimi državami. Te države pa same določajo predmete po svoji potrebi oz. po zalozah. Po njegovem mnenju bi pa uspela, če bi se bila uvedla 1. 1938.

Orehovih furnirskih debel se bo smelo izvoziti za 500 vagonov v klirinške in neklirinške države. Dovolila daje direkcija za zunanjo trgovino. S tem je bilo ugodeno prošnji izvoznikov orehovega lesa.

Izvoznike surovih kož od drobnice poziva direkcija za zunanjo trgovino, da ji prijavijo razpoložljive količine, kraj zaloge, koliko in v katero državo želijo izvoziti na kontingent (v Madžarsko, Italijo, Nemčijo in Češko-Moravsko) in na klirin. Pri razdelitvi kontingentov se zakasnele prijave, t. j. po 5. juliju, ne bodo upoštevale. — Enake prijave je treba poslati za izvoz kašavalja, in to do 10. julija.

Redni morski promet z Italijo se je spet pričel. Prva italijanska ladja »Maria Evando« je naložila v Splitu les, z naše strani pa je odplul »Galeb«.

Doma in po svetu

Predsednik senata dr. Anton Korosec je bil po sprejetju ostavke ministra Bože Maksimovića imenovan za ministra prosvete. Prevzel je takoj včeraj svoj resor in dal ob tej priložnosti daljšo izjavo o svoji nalogi in skrbi za bodočnost, ko se morajo vsi vzgojni faktorji mobilizirati za veliko akcijo prosvetnega in moralnega prepoveda.

Namesto dr. Gavrilovića, ki je odšel za poslanika v Moskvo, je bil izvoljen v zemljoradniški stranki za predsednika bivši poslanec doktor Tupanjanin. Član te stranke je tudi šef oddelka osrednjega tiskovnega urada K. Krajsumović, ki je odšel za tiskovnega atašaja v SSSR.

Dela na novi progi Črnomelj-Vrbovsko bo ta teden osebno nadzoroval minister inž. Besič, ki je v nedeljo obiskal tudi Ljubljano.

V Ljubljani je umrl dr. Josko Jurković, profesor za upravno pravo, letošnji dekan juridične fakultete. Pridobil si je velikih zaslug za prvi slovenski tiskovni urad, za naše znanstvene ustanove, bil je nekaj časa tajnik fakultete, kot profesor je objavil nad 30 razprav in ocen. Bil je kot dober človek splošno priljubljen. Umrl je v 53. letu po hudi bolezni, za rakom. Naj v miru počiva, njegovemu delu častno priznanje! Pogreb je bil v soboto popoldne ob izredno odlični udeležbi.

Vojni minister je izdal odločbo, da so oproščeni orožnih vaj vsi tisti, ki so potrebni pri žetvi. Izvršijo naj ta ukaz poveljniki vojaških okrožij. Prošnje se morajo kolkovati z 10 dinarskim kolkom, priložiti pa je kolek 20 din za rešitev. Navesti pa je treba priimek, ime in očetovo ime, rojstne podatke in podatke o zadevni vojaški enotici ter označbo, ali so lastniki kmetijskih strojev ali le njih vozniki. Občina da o tem potrdilo.

Naknadni izpiti za sprejem v srednje šole bodo letos izjemoma od 24. do 30. avgusta, kakor je odobril prosvetni minister s posebno odločbo.

Svoj tarifni odbor si ustanavlja banovina Hrvatska po sistemu posvetovalnih odborov. Imenovanje članov se pričakuje ta teden.

Oblak se je utrgal v soboto nad Beogradom po že dvodnevem neurju, kar je povzročilo hudo poplavo. Škoda cenijo na nekaj milijonov dinarjev, ker je poškodovana tudi tovarna letal v Rakovici.

Strašna nevihta s točo je včeraj uničila med Limbušem in Rušami vso letino žita, hmelja, krompirja in sadja. Škoda se še ne da natančneje oceniti.

Ravnatelj bivše Slovenske banke Miro Jankole je bil obsojen zaradi falzificiranja bančnih knjig.

obrtne prevare in poneverbe na 5 let robije ter na izgubo državljan-
skih pravic za 5 let. Zasebni udeleženci tožbe se zavzamejo glede svojih zahtevkov na civilnopravno pot.

Naše cementarne bodo kmalu spet zaposlene oz. bodo začele spet vse delati, ker jim je zagotovljen znaten izvoz. Za izvoz v Italijo je odobren kontingent 60.000 ton.

O ureditvi odnosov z Jugoslavijo piše ruski list »Trud« (Delo), da je bila novica o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo sprejeta v sedanjem položaju, ki je izredno zapleten, z veliko radostjo in globokim zadovoljstvom pri narodih obeh držav. Mnogo se citirajo izjave iz jugoslovanskih listov.

K vzpostavitvi odnosov s Sovjetsko Rusijo v času, ko so se odigravali v Evropi usodni dogodki, naglašajo »Hrvatski dnevniki« v svojem uvodniku, da je bila ta ureditev določena pravočasno, ker vodi politiko pomeni predvideti. Ta normalizacija naših odnosov je bila pogoj za nadaljnji razvoj vzajemnih političnih odnosov, za katerega smemo reči, da bo do ločen po vzajemnih političnih interesih, ki nam nalagajo sodelovanje pri skupnem velikem interesu — ohraniti miru v tem delu sveta. Naglašujemo besedico »interesi«, kajti samo dejanski interesi stvarjajo dejanske in trajne vezi med državami in narodi, ne da bi hoteli pri tem podcenjevati sentimentalne vezi. Interes za mir nam je najboljša garancija, da bo naše sodelovanje rodilo uspehe. Balkan je zelo važna točka v sistemu Sredozemskega morja — to morje pa je zajel vojni požar.

Madžarski tisk pripominja, da je prijateljstvo med Jugoslavijo in SSSR z imenovanjem poslanikov znatno ojačeno in se sedaj interesna sfera Rusije razprostira od Baltika do obale Jadrana.

Tudi bolgarski listi naglašajo veliko važnost tega dejanja, »ker bo Jugoslavija na ta način lahko zidala svojo bodočnost na temelju sodelovanja z vsemi državami in tudi s Sovjetsko Rusijo, ki je postala pomemben činitelj v evropski in v mednarodni politiki, in ker zdaj Jugoslaviji in Balkanu ne preti več nevarnost, da bi zašla v vojno.«

Angleški poslanik v Moskvi sir Cripps je v četrtek izročil predsedniku SSSR Kalininu svoje poverljive listine v posebni avdienci.

Bivši poljski ministri predsednik Skladkowski je ušel iz Romunije, ko je dobil dovoljenje za neko pot v Bukarešto. Ostale Poljake pošilja Romunija v domovino.

Japonska vlada je ukazala zasedbo vzhodnega dela polotoka tik angleškega Hongkonga in zahtevala ukrepe zoper vse trdke, ki podpirajo Čankajška. Hkrati je grof Arita označil v treh točkah novo stališče Japonske: da je zaradi nemško-italijanske zmage in novega položaja treba revidirati razmerje sil, da ima Japonska z zmagovalci isto stališče in da na vzhodu ne more dopustiti nobenega tujega vpliva. Anglija je odredila evakuacijo Hongkonga.

Ameriški državni tajnik Hull je odredil vsako izjavo o japonskem proglasu Monroejeve doktrine za Azijo. Listi pa izražajo mnenje, da je bil japonski minister Arita v svojem proglasnem govoru znatneje umerjen zato, ker mu ni bilo znano, kje so koncentrirane ameriške pomorske sile.

Za svojega predsedniškega kandidata je izbrala ameriška republikanska stranka voditelja električnih družb W. Wilkleja, ki je znan kot odvetnik in politik; star je 48 let. Zanimivo je, da so zadovoljni z njim tako Nemci kot Angleži, a je nasprotnik Rooseveltove »nove smeri«. Roosevelt je baje izjavil, da se rad umakne iz volitve, če bi Wilkle sprejel njegovo smer zunanje politike.

V imenu belgijske vlade je predsednik Pierlot prosil Nemčijo za mirovna pogajanja. Izdal je v Bor-doju posebno spomenico, s katero navaja vse vzroke in pozivlje Belgije k slogi, da bi mogli po vrnitvi beguncev čimprej obnoviti domovino. Minister Jaspars pa je iz Londona pričel akcijo za nadaljevanje boja, da doseže popolno osvoboditev Belgije.

Francoske kolonialne vojske in vojna mornarica so v velikem trenju zaradi neenotnega presojanja svoje usode. Poveljnik v Siriji general Mittelhauser je objavil konec sovražnosti in zvestobo francoski zastavi. Za nadaljevanje boja pa so bili v Alžiru in v Južni Afriki. Mnogo vojnih ladij se je umaknilo skozi Gibraltar v Casablanko.

Francoski veleposlanik v Londonu Corbin je odstopil, ker je proti kapitulaciji in ne more več delati za bordsko vlado. Ta je sprejela njegovo demisijo, ni pa imenovala

namestnika, temveč le odpravnika poslov.

Nemški poslanik Fabricius je od-potoval z letalom iz Bukarešte na posvet z zunanjim ministrom Rib-bentropom. Opazilo se je, da so prva nemška poročila iz Romunije izšla zelo kasno, iz česar sklepajo v Angliji, da Berlin iz Moskve ni bil obveščen o pomenu spora z Romunijo.

Neville Chamberlain je v govoru po radiu podal odločno izjavo za nadaljevanje vojne do zmage in tako demantiral vse nasprotne presoje nemškega tiska.

Angleški listi priznavajo Sovjetski Rusiji pravico do njenih starih pokrajin. Sodijo, da bo izvedla tudi kontrolo nad petrolejskim ozemljem. S tem pa bo pod sovjetsko kontrolo skoraj vsa proizvodnja nafte v Evropi.

Predsednik Litve je z dnem 1. julija razpustil litvanski sejm.

Preureditev motornih naprav

Uprava državnih monopolov sporoča vsem lastnikom motornih naprav in vozil, da z avgustom preteče rok iz uredbe št. 3 o omejitvi porabe tekočega pogonskega goriva, ki je veljal za preureditev motorjev in vozil na pogon z domačimi gorivi (lesnimi ali metanom). Odslej bodo imeli pri državnih licitacijah javnih del prednost lastniki samo takih vozil, ki ne potrebujejo uvoznega goriva. Vsa navodila in literaturo o preureditvi vozil daje na razpolago Odbor za propagando domačih pogonskih goriv pri ministrstvu za gozdove in rudnike, telefon 27-201.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovani prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika Senjski sprejema do 9. julija ponudbe za dobavo garnitur za kovače; 16. julija brezšivnih cevi, raznih vijakov, kompletne električne garniture za pogon jamskih svetil, svinčenega kabla ter do dne 22. julija za dobavo motorja-generatorja-agregata.

Direkcija drž. rudnika Velenje sprejema do 8. julija ponudbe za dobavo platna za čiščenje, materiala za sedlarska dela, kovanih tračnikov, smirkovega platna, sir-kovih metel in sidla; 15. julija jeklenih zobatih in spajalnih koles, jamskega lesa, varovalk za telefone, respiratorjev iz gobaste gume, krogličnih ležajev za lokomotive, žarnic za akumulatorske svetilke; 22. julija kremenja za bencinske jamske varnostne svetilke, navadnih žičnikov; do 5. avgusta za dobavo žitnih ventilatorjev z aparati.

Komanda pomorskega arzenala v Tivatu sprejema do 8. julija ponudbe za dobavo cevi iz kavčuka, glinaste opeke, raznih barv in fir-neža, slojnega kamenja in negašenege apna, krovne lepenke; dne 10. julija elektrotehničnega materiala, lesenih in železnih kopit za čevlje, čevlarskega orodja, raznih čopičev, konopnega platna, sukanca; 15. julija raznih petrolejskih svetilk, petroleja, stearinskih

sveč; 16. julija jekla, raznih vijakov in matic, svinca, razne vrvi; 23. julija raznih ščetk za čiščenje obleke in ščetk za mazanje.

Mornarska izvidniška komanda v Šibeniku sprejema do 22. julija ponudbe za dobavo raznih plošč iz pocinkane in bakrene pločevine.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 27. julija ponudbe za oddajo kolodvorske restavracije v Celju pod zakup.

Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 15. julija ponudbe za dobavo 500 m modrega platna za knjigoveze.

Direkcija drž. rudnika v Velenju sprejema do 15. julija ponudbe za dobavo reduciranih ventilov in vez-nih členov za dvigalo.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 22. julija ponudbe za dobavo raznih lopat, portland cementa in termometrov; 29. julija za dobavo strojnih svetil.

Strojni oddelek direkcije državnih železnic v Ljubljani sprejema do 4. julija ponudbe za dobavo delov za brzinomere.

Artilerijsko tehnični zavod Lepe-tane sprejema do 5. julija ponudbe za dobavo vazelina; 6. julija petroleja, olja ter mazil; 8. julija za dobavo bombaža in krp za čiščenje ter lanene impregnirane jadenine.

LICITACIJE

Dne 8. julija bo v intendanci štaba Vrbaske divizijske oblasti v Banji Luki ustna licitacija za dobavo raznih živil.

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1—2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!

Zato vsaj doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

istega z rdečimi srci.

našo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

v Ljubljani
zadruga z neom. jamstvom

Obrestuje vloge po 4% do 5%

Eskomptira menice

Daje kratkoročna posojila pod najugodnejšimi pogoji

Globoko potrti naznanjamo žalostno vest, da se je od nas za vedno poslovil naš skrbni soprog, dobri oče, stari očka, tast in stric, gospod

FRANC BATJEL

posestnik, trgovec in obrtnik

dne 29. junija 1940, po kratki in mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v ponedeljek, dne 1. julija 1940 ob 4 popoldne izpred mrliške veže Štajmerjeva ulica št. 2 na pokopališče k Sv. Križu.

Prosimo za tiho sožalje.

Ljubljana, Maribor, Vipava, dne 29. junija 1940.

Globoko žalujoci:

Soproga Marija; Fani por. Bergant, Jelka por. Lazar, hčerki; Bergant Stane, Lazar Ferdo, zeta; Marinkica, vnukinja; Franek in Dušan, vnuka — ter ostalo sorodstvo.